

WARSZTATY
23 października 2013 r.

Otwarcie Zachęty na miasto i mieszkańców

Zdjęcie 1. Zachęta – projekcja multimedialna, fot. Zachęta

Warsztaty w ramach konferencji „O mieście z mieszkańcami”

www.miasto-ville.uw.edu.pl

Organizatorzy warsztatów:

Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki

Centrum Deliberacji w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego

Centrum Komunikacji Społecznej m.st. Warszawy

Ośrodek Kultury Francuskiej i Studiów Frankofońskich na Uniwersytecie Warszawskim

Kontakt z organizatorami: cd@uw.edu.pl

Wprowadzenie

Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki chce realizować projekty w przestrzeni miejskiej, we współpracy z mieszkańcami Warszawy (zwłaszcza z sąsiedztwa), studentami pobliskich uczelni, formalnymi i nieformalnymi grupami działającymi na rzecz kultury, sztuki, przestrzeni ekspresji i dialogu.

Nasze warsztaty mają być wsparciem dla większego otwarcia Zachęty „na miasto”. Ich celem jest pomoc w zaplanowaniu konsultacji publicznych dotyczących działań, które Zachęta mogłaby podejmować u siebie, gościnnie, jak też w przestrzeni miejskiej, wspólnie z partnerami, na rzecz różnorodnych grup społecznych.

Konsultacje rozumiemy jako otwartą, dwustronną komunikację między Zachętą i różnymi partnerami, zorientowaną na zebranie informacji i stworzenie zasobu wspólnej wiedzy, która pomoże w zbudowaniu oferty wychodzącej naprzeciw społecznym oczekiwaniom.

Planując strategię komunikacji dla Zachęty będziemy odwoływać się do wyników niedawno przeprowadzonych konsultacji publicznych dotyczących zagospodarowania i społecznej funkcjonalności pl. Małachowskiego, gdzie mieści się Zachęta.

Na warsztaty będą się składać:

- wycieczka po pl. Małachowskiego,
- przedstawienie propozycji „otwarcia” przez osoby z Zachęty oraz wyników konsultacji w sprawie pl. Małachowskiego przez Centrum Komunikacji Społecznej w Urzędzie m.st. Warszawy,
- moderowane dyskusje w grupach (ok. 8 grup),
- pytania/odpowiedzi do/od Zachęty i przedstawicieli Centrum Komunikacji Społecznej w Urzędzie Miasta st. Warszawy,
- podsumowanie wyników prac w grupach i ich opublikowanie na stronie WWW konferencji.

Harmonogram warsztatów 23 października

16:10-16:40 Przejście z Dobrej 55 na pl. Małachowskiego 3

16:40-17:00 Poczęstunek w Zachęcie

17:00-17:45 Wprowadzenie: Centrum Deliberacji IS UW, Zachęta, Centrum Komunikacji Społecznej - Urząd m.st. Warszawy

17:45-18:40 Pierwsza runda debat – pytania i odpowiedzi są przekazywane na bieżąco, wyświetlane na ekranie za pomocą rzutnika multimedialnego

18:40-18:50 Przerwa kawowa

18:50-19:45 Druga runda debat – pytania i odpowiedzi są przekazywane na bieżąco, wyświetlane na ekranie za pomocą rzutnika multimedialnego

Wyjście Narodowej Galerii Sztuki w stronę miasta i mieszkańców

Czym się zajmujemy?

Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki to miejsce łączące współczesność z historią. Najstarsza galeria sztuki współczesnej w Warszawie od 1900 r. ma swoją siedzibę przy pl. Małachowskiego 3, w samym centrum Warszawy. Rolą Zachęty jest popularyzacja sztuki współczesnej. Galeria podczas wystaw

czasowych prezentuje najnowsze zjawiska w sztuce polskiej i zagranicznej. Oferuje też bogaty program towarzyszący wystawom: sympozja, dyskusje problemowe, warsztaty, przeglądy filmów, koncerty. Program edukacyjny dedykowany jest: dorosłym i dzieciom, rodzinom, seniorom, uczniom i nauczycielom, osobom z niepełnosprawnościami sensorycznymi.

Zdjęcie 2. Kino letnie - Eufemia, Zachęta - Narodowa Galeria Sztuki, 2013, fot. Zachęta.

Osoby związane z Galerią dostrzegają różnorodność potrzeb odbiorców, dlatego w ramach programu **Otwarta Zachęta** podejmują działania zwiększające dostępność zbiorów, wystaw, jak i samego budynku. Elementem polityki otwartościowej Zachęty jest portal OtwartaZacheta.pl prezentujący zasoby, takie jak dzieła z kolekcji, materiały edukacyjne, dokumentacje wystaw i wernisaży, wybrane publikacje towarzyszące wystawom oraz filmy. W Galerii podejmuje się starania o to, aby znosić ekonomiczne i społeczne bariery dostępu do sztuki poprzez, np. warsztaty wyjazdowe, jak *Zachęta na kółkach* skierowane do uczniów szkół oddalonych od dużych ośrodków miejskich. Od kilku lat prowadzony jest popularny cykl *Patrzeć/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy* przełamujący stereotypowe myślenie o sztuce współczesnej jako trudnej w odbiorze. Ma on przybliżyć sztukę współczesną, zachęcając do zadawania pytań i samodzielnych poszukiwań.

Patrzeć/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy

Zajęcia prowadzą dwie historyczki sztuki: juniorka – Maria Kosińska i seniorka – Barbara Dąbrowska, która przez wiele lat kierowała działem Edukacji w Zachęcie. Taki dobór prowadzących jest celowy, pomaga bowiem przełamywać barierę pokoleniową, i – jak może się zdawać – związaną z nią barierę komunikacyjną. Gdy sztuka zmienia się z dnia na dzień, a artyści komentując aktualne wydarzenia, sięgają po najnowsze technologie, nie jest łatwo być na bieżąco i rozumieć każdy kontekst. Dlatego moderatorki próbują przełamywać istniejące stereotypy o „prawdziwej dawnej sztuce i młodych skandalistach”, wyjaśniają, że sztuka współczesna nie jest niezrozumiała lub trudna. Spotkania zaczynają się od wspólnego zwiedzania aktualnej wystawy, a w drugiej jego części prowadzona jest wspólna dyskusja.

W ostatnich latach Zachęta coraz częściej **wychodzi poza własny budynek, podejmując działania w swoim lokalnym otoczeniu** np.:

- w 2013 r. otwarty został letni taras w Miejscu Projektów Zachęty (MPZ)¹, na którym podczas wernisaży odbywały się koncerty. Przez całe lato, odpoczywając na leżaku, można było przeglądać publikacje Zachęty i rozmawiać nie tylko o sztuce najnowszej. Zachęta uczestniczyła też w święcie ul. Gałczyńskiego, przy której znajduje się MPZ,
- koncerty towarzyszące wystawom: *Festiwal The Artists* — koncerty i projekty dźwiękowe artystów sztuk wizualnych w Parku Skaryszewskim, koncerty na letnim tarasie MPZ², koncerty towarzyszące wystawie *Otwierając drzwi. Sztuka białoruska dzisiaj* (zorganizowane na parkingu służbowym na tyłach Zachęty),
- kino letnie w 2012 r. i 2013 r. w każdy wtorek, po zmroku, w ogródku zaprzyjaźnionej klubojadalni Eufemia przy Akademii Sztuk Pięknych,
- noc muzeów: podczas Nocy Muzeów 2013 r. publiczność została zaproszona do udziału w nietypowej zabawie — głosowania, którego wyniki były wyświetlane na fasadzie galerii; w 2012 r. odbyła się projekcja multimedialna Piotra Wyrzykowskiego *Emotikon — index emocji i zachowań* na fasadzie Zachęty.

Zdjęcie 3. Spacer po Muranowie z Dominiką Kucner, Zachęta - Narodowa Galeria Sztuki, 2013, fot. Zachęta.

Jakich projektów jeszcze nie realizowaliśmy, a chcielibyśmy

Wydarzenia Zachęty zgromadziły liczną publiczność i były entuzjastycznie przez nią przyjęte. Z zebranych ankiet dowiedziano się też, że są oczekiwane. Dlatego w ramach koalicji z sąsiadującymi z nią instytucjami: Państwowym Muzeum Etnograficznym, Parafią Ewangelicko-Augsburską Świętej Trójcy, a także firmą HOCHTIEF Development Poland Sp. z o.o., która przeprowadza restaurację

¹ Miejsce Projektów Zachęty (MPZ) - druga, niewielka przestrzeń wystawiennicza Zachęty przy ul. Gałczyńskiego 3, w odległości 10-15 minut spacerem z głównej siedziby przy pl. Małachowskiego

² jak wyżej

kamienicy Hrabiego Raczyńskiego, Zachęta proponuje, aby pl. Małachowskiego stwarzał warunki dla swobodnego ich podejmowania.

Rysunek 1. Mapa pl. Małachowskiego z zaznaczeniem sąsiadujących instytucji

Odnowiony pl. Małachowskiego ma szansę stać się centrum kulturalnych wydarzeń w sercu miasta. Zachęta chce, żeby był interesujący dla jej stałej publiczności i zachęcił do odwiedzenia nowe grupy. Liczy na aktywny udział okolicznych mieszkańców (osób starszych, którzy stanowią ich większość, ale i rodzin z dziećmi), gości Państwowego Muzeum Etnograficznego, parafian Kościoła Świętej Trójcy, uczniów liceum im. Mikołaja Reja, studentów pobliskich uczelni – Uniwersytetu Warszawskiego i Akademii Sztuk Pięknych, a także pracowników biur w restaurowanej kamienicy Raczyńskich.

Zachęta chce, aby plac stał się **centrum wydarzeń artystycznych, atrakcyjnym dla:**
- **różnych typów publiczności,**
- **organizacji, stowarzyszeń, grup, które będą aktywnie współtworzyć atmosferę tego miejsca.**

Aby stworzyć atrakcyjny, sezonowy program, **dedykowany różnorodnym grupom publiczności**, konieczna jest ścisła współpraca koalicjantów – instytucji ulokowanych na pl. Małachowskiego oraz zaangażowanie **nowych partnerów, np. organizacji pozarządowych**. Zachęcie zależy bardzo na wykorzystaniu potencjału bliskiego sąsiedztwa **Uniwersytetu Warszawskiego i Akademii Sztuk Pięknych**, żeby **studenci** w nowoczesny i twórczy sposób kształtowali przestrzeń placu. Ma on być miejscem przyjaznym, przyciągającym ciekawe inicjatywy.

„Niech fasada Zachęty będzie ekranem projekcyjnym dla marzeń i planów organizacji współtworzących to miejsce” — tak o roli Zachęty w nowym miejscu mówi Hanna Wróblewska, dyrektor.

Czego Zachęta chciałaby się dowiedzieć od grup, społeczności, które zaprasza do współpracy?

Przygotowując się do konsultacji, Zachęta stawia sobie następujące pytania dotyczące potencjalnych partnerów i odbiorców nowych projektów:

- Jak najlepiej się z nimi komunikować? – dopasowanie mediów i sposobu komunikacji do odbiorców,
- Jakie są warunki uczestnictwa/zaangażowania różnych grup?
- Jakie są potrzeby i oczekiwania wobec warunków działania na placu, a jakie wobec Zachęty?
- W jaki sposób zapraszać do współpracy? Jakie są oczekiwania zapraszanych do współpracy grup, co do sposobu komunikowania nt. pl. Małachowskiego? Jakich informacji i jakiego komunikatu oczekują?
- Jak komunikować się z poszczególnymi grupami, którym dedykowane są wydarzenia, by nie doprowadzić do konfliktu z grupami mającymi inne potrzeby lub zainteresowania? Jak koegzystować na placu?
- Jak nie doprowadzić do wykluczenia pewnych grup? Jak utrzymywać stałe zaangażowanie grup o różniących się zainteresowaniach lub potrzebach?

Co Zachęta może zaproponować chętnym do podjęcia współpracy?

Zachęta deklaruje, że chętnie podzieli się **wiedzą i doświadczeniem** dotyczącym **przygotowywania wystaw i organizacji wydarzeń**. Może wspierać realizację projektów, które zaproponują formalne lub nieformalne grupy mieszkańców, instytucje, organizacje - od pomysłu, przez planowanie i pomoc w pozyskiwaniu środków, po konsultowanie możliwości realizacji. Pracownicy Zachęty chętnie udzielą swojego wsparcia: zespół kuratorski na poziomie merytorycznym, zespół realizacji w odniesieniu do spraw technicznych, a dział edukacji, jeśli chodzi o doświadczenie dotyczące organizacji wydarzeń specjalnych i programu edukacyjnego. **Służą swoim czasem, wiedzą i doświadczeniem, zasobami i zapleczem technicznym**, np. użyczając przestrzeni wewnątrz budynku — sali multimedialnej, warsztatowej i konferencyjnej. Zachęta jest otwarta na nowe obszary współpracy i możliwości wspierania projektów, które mogą pojawić się podczas konsultacji.

Problemem jest brak odpowiedniej przestrzeni na pl. Małachowskiego. Działania na zewnątrz galerii w tej chwili ograniczają: ruch samochodowy bezpośrednio przed wejściem, chroniony kształt zieleni miejskiej, uniemożliwiający jej zajmowanie, jak też procedury urzędowe — konieczność zdobywania pozwoleń na wydarzenia w plenerze z dużym wyprzedzeniem.

Zmiany na pl. Małachowskiego

Pakt dla zmiany

Zachęta - Narodowa Galeria Sztuki oraz Państwowe Muzeum Etnograficzne i Parafia Ewangelicko-Augsburska Świętej Trójcy, a także firma HOCHTIEF Development Poland Sp. z o.o., która przeprowadza restaurację kamienicy Hrabiego Raczyńskiego, zawiązały partnerską koalicję w celu wsparcia procesu modernizacji pl. Małachowskiego.

Instytucje te nawiązały kontakt z warszawską Dzielnicą Śródmieście, a następnie, wraz z Grupą M20 (grupą aktywistów miejskich zajmujących się przestrzenią) uczestniczyły w serii spotkań wypracowujących wskazania dotyczące przyszłego kształtu pl. Małachowskiego. W lutym 2013 r. partnerska koalicja przekazały pismo ze wspólnym stanowiskiem w tej sprawie do burmistrza dzielnicy Śródmieście.

Instytucje podpisane pod listem sugerowały, że konieczne jest przekształcenie przestrzeni pl. Małachowskiego, tak, by była ona bardziej estetyczna i atrakcyjna, przyjazna działaniom artystyczno-kulturalnych, a jednocześnie sprzyjała odpoczynkowi. Mogłoby się to stać np. poprzez:

- zmianę nawierzchni czy dopuszczenie iluminacji zabytkowych fasad,
- otwarcie widokowe na instytucje położone w obrębie placu, m.in. poprzez modyfikację układu zieleni oraz odsłonięcie widoku na kościół od strony Ogrodu Saskiego (ul. Burschego),
- ograniczenie pasa drogi, modyfikacja istniejącego układu drogowego oraz dostosowanie pl. Małachowskiego do potrzeb osób niepełnosprawnych, a także rodziców z dziećmi i rowerzystów.

Co wynika z dotychczasowych konsultacji publicznych?

Do tej pory przeprowadzono szereg działań, które mają na celu zaplanowanie na nowo społecznej użyteczności pl. Małachowskiego. Informacje o użytkownikach placu i wizjach jego wykorzystania zbierało Centrum Komunikacji Społecznej Urzędu m.st. Warszawy wraz z dzielnicą Śródmieście oraz studenci związani z Zakładem Badań Środowiskowych na Uniwersytecie Warszawskim. Celem badań było odpowiedzenie na pytania:

- Jakie grupy użytkowników korzystają z placu Małachowskiego?
- W jaki sposób poszczególne grupy użytkują infrastrukturę placu?
- W jaki sposób użytkownicy chcieliby korzystać z placu po modernizacji?

Z obserwacji zachowań użytkowników pl. Małachowskiego wynika, że prawie trzy czwarte spośród nich jedynie tędy przechodzi. W 60% to ludzie młodzi, mniej więcej w wieku 20-35 lat. Plac nie zatrzymuje przechodniów w takim stopniu, jakby mógł. Ludzi przyciągają przede wszystkim znajdujące się na nim instytucje kultury. Poza tym korzystają z niego mieszkańcy.

Z badania kwestionariuszowego zrealizowanego wśród 45 osób, przede wszystkim okolicznych mieszkańców i użytkowników pobliskich usług, wynika, że najchętniej korzystaliby oni z placu dla ogólnie pojętego odpoczynku.

Do atutów placu należy:

- jego centralna lokalizacja,
- umiejscowienie tu instytucji kultury.

Do problemów placu zalicza się:

- jego zaniedbanie, brak spójnej koncepcji zagospodarowania,
- parkingi i duży ruch samochodowy,
- hałas.

Wśród oczekiwań odnośnie remontu przeważały głosy za:

- zwiększeniem obszaru zieleni i miejsc do siedzenia,
- zmniejszeniem liczby miejsc parkingowych przed Zachętą oraz od strony bocznego wejścia do kościoła, przy skwerku,
- eliminacją szpecących elementów, jak budka, w której jesienią sprzedawane są podręczniki.

Rysunek 2. Widok na pl. Małachowskiego

Legenda: A – Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki

Ważną rolę odgrywają dwa szlaki komunikacyjne: ciąg ulic Kredytowa – Traugutta oraz ul. Królewska. Odchodząca od placu ul. Mazowiecka nie stanowi szlaku dojścia do placu – wręcz przeciwnie, to plac właśnie jest miejscem, które znajduje się "po drodze" do ul. Mazowieckiej. Natomiast nasilenie ruchu na ul. Burschego dobrze wpisuje się w proponowaną przez Stołecznego Konserwatora Zabytków ideę uczytelnienia osi kompozycyjnej i przywrócenia widoku na kościół Ewangelicko-Augsburski od strony Ogrodu Saskiego. Zabytkowe budynki stanowią główne miejsca lubiane na placu; dlatego powinny zostać wyeksponowane. Sugerowana jest poprawa promocji, informacji oraz wyjście instytucji kultury na zewnątrz.

Ogólne wnioski z konsultacji są następujące:

- Trzeba ujednolicić zagospodarowanie i funkcjonalne oraz wizualnie scalić przestrzeń pl. Małachowskiego.
- Należy ograniczyć ruch tranzytowy przez plac poprzez ograniczenie przejazdu autobusów oraz likwidację części miejsc parkingowych przy zachowaniu możliwości dojazdu do instytucji.
- Pl. Małachowskiego po modernizacji powinien mieć charakter „wielkomiejski”, ale też pozwalać na swobodę przemieszczania się i relaksu na trawnikach.
- Przeważały głosy o zachowaniu „zielonego charakteru” placu, jednak z priorytetem dla wydarzeń kulturalnych.
- Powinno się umożliwić „wyjście” instytucjom kultury na teren placu. Szczególnie często zwracano uwagę na potrzebę stworzenia takiego miejsca przed Zachętą.

- Należy podkreślić architekturę znajdującą się na placu, w tym poprzez wyeksponowanie i lepsze oświetlenie fasad zabytkowych budynków.
- Zmianą oczekiwaną jest doświetlenie placu w celu stworzenia klimatu i poprawy poczucia bezpieczeństwa oraz zaproponowanie małej architektury wysokiej jakości.
- Postulowano uwypuklenie funkcji turystycznej (bo plac jest miejscem, przez który prowadzą turyści przewodnicy warszawscy) i rozważenie wprowadzenia usług ważnych dla turystów np. informacja, toaleta, kawiarnia.
- Powtarzającym się w konsultacjach wątkiem było uwzględnienie w koncepcji modernizacji sezonowego funkcjonowania placu.

Zachęcamy do zapoznania się z dokumentacją z konsultacji publicznych dotyczących modernizacji pl.

Małachowskiego: www.konsultacje.um.warszawa.pl/aktualnosci/spotkanie-podsumowujace-konsultacje-plac-malachowskiego-centrum-miasta-centrum-wydarzen.

Obecnie, między innymi na podstawie wyników konsultacji, opracowywany jest *Regulamin konkursu na wykonanie opracowania koncepcji modernizacji Placu Małachowskiego w Warszawie*. W pracach nad regulaminem uczestniczą wszystkie zaangażowane instytucje, w tym Zachęta. Przedstawiciele koalicyjnych instytucji będą zasiadali również w sądzie konkursowym, a więc będą mieli wpływ na ostateczną koncepcję modernizacji pl. Małachowskiego.